

ROSH CHODESH NISAN – THE BUSIEST DAY IN THE BIBLE!

- Source Sheet for shiur by Menachem Leibtag

I. The famous question we ask in MAGID after the 4 sons:

יְכוֹל מֵרֵאשׁ חֹדֶשׁ ! ?

תִּלְמוּד לומר ביום ההוא,

אי ביום ההוא יְכוֹל מְבַעֵד יום?

תִּלְמוּד לומר בְּעָבוֹר זֶה - בְּעָבוֹר זֶה –

לֹא אָמַרְתִּי אֶלָּא בְּשָׁעָה שִׁישׁ מִצָּה וּמָרוֹר מְנַחִים לְפָנֶיךָ.

II. Why does this follow the 4 sons – look at last pasuk quoted:

... וְשִׂאֵינוּ יוֹדֵעַ לְשֵׁאוֹל - אֶת פֶּתַח לוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר :

“וְהִגַּדְתָּ לְבִנְךָ בְּיוֹם הַהוּא לֵאמֹר,

בְּעָבוֹר זֶה עָשָׂה יי לִי בְּצֵאתִי מִמִּצְרָיִם.”

III. The source for the Biblical commandment to tell the story

* שמות פרק יג - ג וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-הָעָם,

זָכוֹר אֶת-הַיּוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר יֵצְאוּתֶם מִמִּצְרַיִם מִבֵּית עַבְדִּים,

כִּי בַחֲזָק יָד הוֹצִיא יְהוָה אֶתְכֶם מִזֶּה; וְלֹא יֵאָכֵל חֶמֶץ.

ד הַיּוֹם אַתֶּם יֹצְאִים, בַּחֲדָשׁ, הָאָבִיב.

ה וְהָיָה כִּי-יָבִיֵאֵךְ יְהוָה אֶל-אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי...;

וְעַבַּדְתָּ אֶת-הָעַבְדָּה הַזֹּאת, בַּחֲדָשׁ הַזֶּה.

ו שִׁבְעַת יָמִים, תֹּאכַל מִצֹּת; וּבַיּוֹם, הַשְּׁבִיעִי, חַג, לַיהוָה.

ז מִצֹּת יֵאָכֵל, אֵת, שִׁבְעַת הַיָּמִים;

וְלֹא-יֵרָאֶה לָּךְ חֶמֶץ, וְלֹא-יֵרָאֶה לָּךְ שָׂאֵר--בְּכָל-גִּבְלֶךָ.

ח וְהִגַּדְתָּ לְבִנְךָ, בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר :

בַּעֲבוּר זֶה עָשָׂה יְהוָה לִי, בְּצֵאתִי מִמִּצְרַיִם.

IV. Why would anyone think that the obligation begins on Rosh Chodesh?

Based on Shmot chapter 12 – Parshat ha'Chodesh

א וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם לֵאמֹר:
ב הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם רֹאשׁ חֳדָשִׁים רִאשׁוֹן הוּא לָכֶם לְחֹדֶשִׁי הַשָּׁנָה:

ג דִּבְרוּ אֶל-כָּל-עַדְתֵּי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר בְּעֶשֶׂר לַחֹדֶשׁ הַזֶּה וַיִּקַּח ה' אִישׁ שֶׁה לְבֵית-אֲבֹתָהּ שֶׁה לְבֵיתָהּ:
ד וְאִם-יִמְעַט הַבֵּית מִהְיוֹת מֹשֶׁה וְלָקַח הוּא וְשִׁכְנוּ הַקָּרֵב אֶל-בֵּיתוֹ בְּמִכְסַת נֶפֶשׁ אִישׁ לִפִּי אֲכָלוּ תִכְסוּ עַל-הַשֶּׁה:
ה שֶׁה תָּמִים זָכַר בֶּן-שָׁנָה יִהְיֶה לָכֶם מִן-הַקִּבְשִׁים וּמִן-הָעִזִּים תִּקְחוּ:
ו וְהָיָה לָכֶם לְמִשְׁמַרְתָּ עַד אַרְבַּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַזֶּה וְשִׁחֲטוּ אֹתוֹ כָּל קָהָל עַדְתֵּי-יִשְׂרָאֵל בֵּין הָעֶרְבִים:
ז וְלָקַחוּ מִן-הָדֶם וְנָתְנוּ עַל-שְׁתֵּי הַמְּזוֹזוֹת וְעַל-הַמִּשְׁקוֹף עַל הַבָּתִּים אֲשֶׁר-יֹאכְלוּ אֹתוֹ בָּהֶם:
ח וְאָכְלוּ אֶת-הַבָּשָׂר בְּלִילָה הַזֶּה צֶלֶי-אֵשׁ וּמִצּוֹת עַל-מֵרִירִים יֹאכְלֻהוּ:
ט אֶל-תֹּאכְלוּ מִמֶּנּוּ נָא וּבָשָׂל מְבָשָׂל בְּמִים כִּי אִם-צֶלֶי-אֵשׁ רִאשׁוֹ עַל-קֶרְעִיו וְעַל-קֶרְבּוֹ:
י וְלֹא-תוֹתִירוּ מִמֶּנּוּ עַד-בֹּקֶר וְהִנָּתַר מִמֶּנּוּ עַד-בֹּקֶר בָּאֵשׁ תִּשְׂרְפוּ:
יא וְכִכָּה תֹאכְלוּ אֹתוֹ מִתְּנִיכֶם חֲגָרִים נְעִלֵיכֶם בְּרוּגְלֵיכֶם וּמִקְלָכֶם בְּיָדְכֶם - וְאָכַלְתֶּם אֹתוֹ בַּחֲפֹזִין - פֶּסַח הוּא לַיהוָה:
יב וְעִבְרַתִּי בְּאֶרֶץ-מִצְרַיִם בְּלִילָה הַזֶּה וְהִכִּיתִי כָל-בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מֵאָדָם וְעַד-בְּהֵמָה וּבְכָל-אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אֲעֲשֶׂה שְׁפָטִים אֲנִי יְהוָה:
יג וְהָיָה הָדֶם לָכֶם לְאֵת עַל הַבָּתִּים
אֲשֶׁר אֲתֶם שִׂם וְרִאִיתִי אֶת-הָדֶם וּפִסַּחְתִּי עֲלֵכֶם
וְלֹא-יִהְיֶה בָכֶם גִּנּוֹף לְמִשְׁחִית בְּהַכַּתִּי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם:

יד וְהָיָה הַיּוֹם הַזֶּה לָכֶם לְזִכָּרוֹן
וְחַגְתֶּם אֹתוֹ חַג לַיהוָה לְדֹרֹתֵיכֶם - חֻקַּת עוֹלָם תִּחְגְּלוּ:
טו שִׁבְעַת יָמִים מִצּוֹת תֹּאכְלוּ אֹתוֹ בְּיוֹם הָרִאשׁוֹן תִּשְׁבִּיתוּ שְׁאֵר מִבְּתֵיכֶם

What is “this day” referring to?

Note how this entire conversation is taking place on Rosh Chodesh Nisan! ...

Or possibly the day they took the lamb [10th], or the day they slaughtered it [14th]

Note the Rambam in Laws of chametz u'matza

רמב"ם – הל חמץ ומצה פרק ז
מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁל תּוֹרָה לְסַפֵּר בְּנִסִּים וְנִפְלְאוֹת שֶׁנַּעֲשׂוּ לְאַבּוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם בְּלִיל חֲמִשָּׁה עָשָׂר בְּנִסָּן שְׁנֵאַמֵּר:
" זָכוֹר אֶת הַיּוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר יֵצְאתֶם מִמִּצְרַיִם "
כְּמוֹ שְׁנֵאַמֵּר "זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת".
וּמִבֵּין שֶׁבְּלִיל חֲמִשָּׁה עָשָׂר תִּלְמּוֹד לוֹמַר:
"וְהִגַּדְתָּ לְבִנְךָ בַּיּוֹם הַזֶּה לֵאמֹר בְּעֶבְרִית זֶה –
בְּשַׁעַת שֶׁיֵּשׁ מִצָּה וּמְרוֹר מִנְחִים לְפָנֶיךָ.

V. When Rosh Chodesh Nisan returns to its glory – time line of Chumash

From Rosh Chodesh Nisan till Rosh Chodesh Nisan !

Date	The event	Source
ROSH CHODESH NISAN	Parshat ha'Chodesh / commandment to take the Lamb	Shmot 12:1-28
10 th Nisan	Everyone takes a lamb and invites those in need	“
14 th Nisan	Bnei Yisrael slaughter the lamb and prepare for dinner	“
15 th Nisan	Plague of First Born followed by the Exodus	12:29-39
16 th Nisan till 15 Iyar	Travel Succot – Eitam – Mara – Eilim – arrive in Siin	12:37- 16:1
16 th to 30 th Iyar	‘manna’ begins/ travel to Refidim/ no water/ Amalek	Chaps 16 & 17-
Rosh Chodesh Sivan	Arrival at Mount Sinai	19:1-2
6 th or 7 th of Sivan	Matan Torah	Chaps 19->24
8 th of Sivan -16 Tamuz	Moshe ascends Har Sinai - First Forty Days	24:12-18
17 th of Tamuz	Moshe breaks the First Luchot /chet ha'egel	32:1 - 29
18 Tamuz – 29 Av	Moshe prays to forgive nation / God agrees The middle 40 Days	32:30->33:23
1 Elul – 10 Tishrei	Moshe ascend Har Sinai - Last 40 Days Second Luchot / & 13 Midot ha'rachamim	Chapter 34
11 Tishrei -22 Adar	Building the Mishkan /	Chaps 35-39
23 – 29 Adar	7 Days of Miluim	29:1-36
ROSH CHODESH NISAN In 2nd year!	Yom ha'Shmini- Dedication of the Mishkan & numerous event in Shmot/ Vayikra/ & Bamidbar!	Chapter 40 Vayikra chap 9 Bamidbar 6->9
1 -12 Nisan	Korbanot of the Nessiim	Bamid chap 7
14 Nisan	Pesach Midbar & laws of pesach sheni	Bamid chap 9
1 Iyar	Census of Bamidbar chapters 1 & 2	Bamid chap 1-2
14 Iyar	Pesach Sheni	Bamid 9:10-14
20 Iyar	Bnei Yisrael begin journey to Israel	Bamid 10:10

א וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:

ב בְּיוֹם-הַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ תָּקִים אֶת-מִשְׁכַּן אֹהֶל מוֹעֵד:

ג וַשְׁמַת שָׁם אֶת אֲרוֹן הָעֵדוּת וְסָכַת עַל-הָאָרֶץ אֶת-הַפִּרְכָּת:

ד והבאת את השלחן וערכת את-ערכו והבאת את-המנרה והעלית את-גלתיה:

...טו וּמִשַּׁחַת אֶתֶּם כְּאֲשֶׁר מִשַּׁחַת אֶת-אֲבִיהֶם וְכִהְנֹנוּ לִי וְהִיתָה לְהִיתָ לָהֶם מִשַּׁחַת לְכַהֵנַת עוֹלָם לְדֹרֹתָם:

טז וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ כֵּן עָשָׂה:

יז וַיְהִי בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִיָּת בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ הוֹקֵם הַמִּשְׁכָּן:

יח וַיִּקַּם מֹשֶׁה אֶת-הַמִּשְׁכָּן וַיִּתֵּן אֶת-אֹדְנָיו וַיִּשֶׂם אֶת-קִרְשָׁיו וַיִּתֵּן אֶת-בְּרִיחָיו וַיִּקַּם אֶת-עַמּוּדָיו:

יט וַיִּפְרֹשׂ אֶת-הָאֹהֶל עַל-הַמִּשְׁכָּן וַיִּשֶׂם אֶת-מַכְסֵּה הָאֹהֶל עָלָיו מִלְּמַעְלָה כְּאִשֶּׁר צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה:

וַיִּקַּח וַיִּתֵּן אֶת-הָעֵדֻת אֶל-הָאָרֶץ וּשְׁם אֶת-הַבְּדִים עַל-הָאָרֶץ וַיִּתֵּן אֶת-הַכִּפֹּרֶת עַל-הָאָרֶץ מִלְּמַעְלָה:

כא וַיָּבֹא אֶת-הָאֲרוֹן אֶל-הַמִּשְׁכָּן וַיֵּשֶׁב אֶת פְּרִכְתַּת הַמִּסְכָּךְ וַיִּסֹּךְ עַל אֲרוֹן הָעֵדוּת כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה:

כב וַיִּתֵּן אֶת-הַשְּׁלַחַן בְּאֹהֶל מוֹעֵד עַל יַד הַמִּשְׁכָּן צִפְנָה מֵחוּץ לַפֶּרֶכֶת....:

לג וַיָּקָם אֶת-הַחֹצֵר סָבִיב לַמִּשְׁכָּן וּלְמִזְבֵּחַ וַיִּתֵּן אֶת-מִסְדֵּי שַׁעַר הַחֹצֵר וַיַּכֵּל מֹשֶׁה אֶת-הַמֶּלָּאכָה:

לד וַיֵּכֶס הָעַנָּן אֶת-אֹהֶל מוֹעֵד וַיְכַבֹּד יְהוָה מִלֵּא אֶת-הַמִּשְׁכָּן:

לה וְלֹא־יִכַּל מֹשֶׁה לָבוֹא אֶל-אֱהֱל מוֹעֵד כִּי-שָׁכַן עָלָיו הָעֲנָן

וְכָבוֹד יְהוָה מָלֵא אֶת-הַמִּשְׁכָּן:

לו ובהעלות הענן מעל המשכן יסעו בני ישראל בכל מסעיהם:

לֹא וְאִם-לֹא יַעֲלֶה הָעֵנָן וְלֹא יִסְעוּ עַד-יוֹם הָעֲלֹתוֹ:

לח כִּי עֲנֵן יְהוָה עַל-הַמִּשְׁכָּן יוֹמָם וְאֵשׁ תִּהְיֶה לִּילָה בּוֹ לְעֵינֵי כָל-בֵּית-יִשְׂרָאֵל בְּכָל-מַסְעֵיהֶם:

Just like the shchinah on Har Sinai when Moshe ascended (sh. 24:15-18)/ see Ramban 25:1

טו וַיַּעַל מֹשֶׁה אֶל-הַהָר וַיִּכַּס הָעָנָן אֶת-הָהָר:

טז וַיֵּשְׁכֹן כְּבוֹד-יְהוָה עַל-הָרֹסִינִי וַיִּכְסֹּהוּ הָעֲנָן שְׁשַׁת יָמִים וַיִּקְרָא אֶל-מֹשֶׁה בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִתּוֹךְ הָעֲנָן:

יז ומראה פבוד יהוה פאש אכלת בראש ההר לעיני בני ישראל:

יח וַיָּבֹא מֹשֶׁה בְּתוֹךְ הָעָנָן וַיַּעַל אֶל-הָהָר. וַיְהִי מֹשֶׁה בְּהָר אֲרֻבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה.

VI. Other events in Chumash on the very same day

Shmot, joint effort of construction

Vayikra chapter 9 – the special sacrifices on the “eighth day”

Bamidbar chapters 7 thru 9 - when the princes bring presents

Parshat Shmini – after the 7 days of the “miluim” – Vayirka chapter 9

Note **because** God wants to bring His shchinah – we need to show our appreciation!

א וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁמִינִי קָרָא מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו וּלְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל:
ב וַיֹּאמֶר אֶל-אַהֲרֹן קַח-לָךְ עֹגֶל בֶּן-בָּקָר לְחֻטָּאת וְאֵיל לְעֹלָה תְּמִימִם וְהִקְרֵב לִפְנֵי יְהוָה:
ג וְאֶל-בָּנָי יִשְׂרָאֵל תִּדְבֹּר לֵאמֹר קָחוּ שְׁעִיר-עִזִּים לְחֻטָּאת וְעֹגֶל וְכֶבֶשׂ בְּנֵי-שָׁנָה תְּמִימִם לְעֹלָה:
ד וְשׂוֹר וְאֵיל לְשִׁלְמִים לְזִבְחַ לִפְנֵי יְהוָה וּמִנְחָה בָּלוּלָה בַשֶּׁמֶן כִּי הַיּוֹם יְהוָה נִרְאָה אֲלֵיכֶם:

ה וַיִּקְחוּ אֶת אֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה אֶל-פְּנֵי אֹהֶל מוֹעֵד וַיִּקְרְבוּ כָל-הָעֵדָה וַיַּעֲמֵדוּ לִפְנֵי יְהוָה:

ו וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר-צִוָּה יְהוָה תַּעֲשׂוּ

וַיֵּרָא אֲלֵיכֶם כְּבוֹד יְהוָה.....

ז וַיֵּשֶׂא אַהֲרֹן אֶת יָדָיו אֶל-הָעַם וַיְבָרְכֵם -- note Bamidbar 6:22-27

וַיֵּרֶד מִעֲשֵׂת הַחֻטָּאת וְהָעֹלָה וְהַשְּׁלָמִים:

ח וַיָּבֵא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל-אֹהֶל מוֹעֵד וַיֵּצְאוּ

-- וַיְבָרְכוּ אֶת-הָעַם וַיֵּרָא כְבוֹד-יְהוָה אֶל-כָּל-הָעַם:

VII. The same day in Sefer Bamidbar (chapters 6->9)

סוף פרק ו

כב וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:

כג דַּבֵּר אֶל-אַהֲרֹן וְאֶל-בָּנָיו לֵאמֹר כֹּה תִבְרְכוּ אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָמֹר לָהֶם: **כד** בִּרְכֵךְ יְהוָה וַיִּשְׁמְרֶךְ:

כה יָאֵר יְהוָה פָּנָיו אֵלֶיךָ וַיַּחֲנֹךְ:

כו יֵשָׂא יְהוָה פָּנָיו אֵלֶיךָ וַיִּשֶׂם לְךָ שְׁלוֹם:

כז וְשָׁמוּ אֶת-שְׁמִי עַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲנִי אֲבָרְכֶם:

תחילת פרק ז

א וַיְהִי בַיּוֹם כָּלוּת מֹשֶׁה לְהַקִּים אֶת-הַמִּשְׁכָּן - וַיִּמָּשַׁח אֹתוֹ וַיִּקְדָּשׁ אֹתוֹ

וְאֶת-כָּל-כֵּלָיו וְאֶת-הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת-כָּל-כֵּלָיו וַיִּמָּשְׁחֵם וַיִּקְדָּשׁ אֹתָם:

ב וַיִּקְרִיבוּ נְשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל רֹאשֵׁי בֵּית אֲבֹתָם הֵם נְשִׂאֵי הַמִּטָּה....

ו וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת-הָעֵגְלֹת וְאֶת-הַבָּקָר וַיִּתֵּן אוֹתָם אֶל-הַלְוִיִּם...

י וַיִּקְרִיבוּ הַנְּשִׂאִים אֶת חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ בַּיּוֹם הַמָּשַׁח אֹתוֹ

וַיִּקְרִיבוּ הַנְּשִׂאִים אֶת-קֶרְבָּנָם לִפְנֵי הַמִּזְבֵּחַ:

יא וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה נְשִׂיא אֶחָד לַיּוֹם נְשִׂיא אֶחָד לַיּוֹם יִקְרִיבוּ אֶת-קֶרְבָּנָם לְחֻנֻּכַּת הַמִּזְבֵּחַ:

יב וַיְהִי הַמִּקְרִיב בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן אֶת-קֶרְבָּנוֹ נְחֹשֶׁן בֶּן-עֲמִינָדָב לְמִטַּה יְהוּדָה:

יג וְקֶרְבָּנוֹ קֶעֶרֶת-כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ....

פד זֹאת חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ בַּיּוֹם הַמָּשַׁח אֹתוֹ מֵאֵת נְשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל...

פה וְכָל בָּקָר זָבַח הַשְּׁלָמִים עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה פָּרִים אֵילָם שְׁשִׁים עֶתְדִים שְׁשִׁים כִּבְשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה שְׁשִׁים

זֹאת חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ אַחֲרֵי הַמָּשַׁח אֹתוֹ:

פט וַיָּבֹא מֹשֶׁה אֶל-אַהֲלֵ מוֹעֵד לְדַבֵּר אֹתוֹ

וַיִּשְׁמַע אֶת-הַקּוֹל מִדֶּבֶר אֵלָיו מֵעַל הַכַּפֹּרֶת

אֲשֶׁר עַל-אֹרֶן הָעֵדֻת מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרֹבִיִּם וַיְדַבֵּר אֵלָיו:

Afterward Aharon is reminded how to light the Menora (first time)

After Pesach sheni story, a review of how and when Bnei Yisrael travel

Bamidbar 9:15

טו וּבְיוֹם הַקִּיִּם אֶת-הַמֶּשֶׁכָּן -

כָּסָה הָעֲנָן אֶת-הַמֶּשֶׁכָּן לְאֹהֶל הָעֵדֻת

וּבִעָרָב יִהְיֶה עַל-הַמֶּשֶׁכָּן -- כְּמֵרְאֵה-אֵשׁ עַד-בֹּקֶר:

טז כֵּן יִהְיֶה תָמִיד הָעֲנָן יִכָּסְנוּ וּמֵרְאֵה-אֵשׁ לַיְלָה:

יז וּלְפִי הָעֲלוֹת הָעֲנָן מֵעַל הָאֹהֶל וְאַחֲרֵי כֵן יִסְעוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל וּבְמָקוֹם

אֲשֶׁר יִשְׁכֹּן-שָׁם הָעֲנָן שָׁם יַחֲנוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל....

Reflection:

First Rosh Chodesh Nisan, all about the HOME – bayit

Second Rosh Chodesh Nisan – all about the Mishkan

i.e. the nation/ the shul/ the community...

The Mishkan in Sefer Devarim becomes

מָקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה לְשָׁכֵן שְׁמוֹ שָׁם

And that is the place we bring our bikurim

And recite “arami oved Avi” (topic for next shiur)